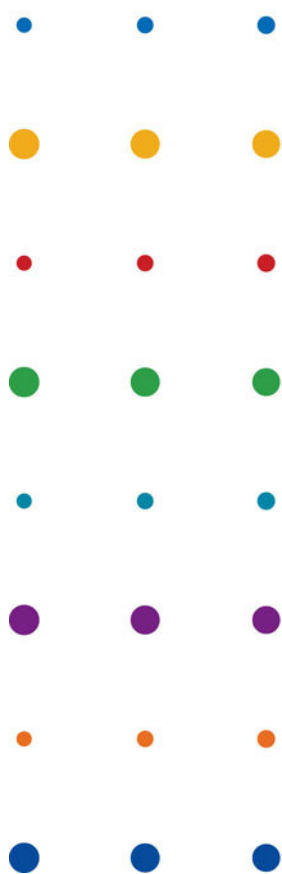


Activering Rotterdamse club- en nachtcultuur



De weg omhoog

in opdracht van Stichting Rotterdam Festivals

februari 2011
Eindversie

Activering Rotterdamse club- en nachtcultuur

De weg omhoog

dossier : BA1745-101-100

registratienummer : GO-AF20110047

versie :

in opdracht van Stichting Rotterdam Festivals

februari 2011

Eindversie

INHOUD**BLAD**

1	DE ROTTERDAMSE CLUB- EN NACHTCULTUUR MOET WEER IN DE LIFT	2
2	SITUATIE NU: ENKELE OBSERVATIES	4
2.1	Rotterdamse dance- en uitgaanscultuur zit in een dal..	4
2.2	...maar ook vernieuwende succesvolle initiatieven met groeiend publiek	6
3	MOGELIJKE VERBETERINGEN	7
3.1	Sector, gemeente en Rotterdam Festivals kunnen werken aan verbetering	7
3.2	De sector: meer coördinatie en aandacht voor vernieuwing	7
3.3	De stimulerende gemeente: poppodium, tijdelijke ruimtes	8
3.4	De handhavende gemeente: faciliterende houding	9
3.5	Rotterdam Festivals: focus op het klimaat en faciliteren van de sector	10
3.6	Imagoverbetering; gemeente, sector en Rotterdam Festivals	11
4	SAMENVATTEND: VOORGESTELDE ACTIES OP DE KORTE TERMIJN	12
5	GEBRUIKTE LITERATUUR	13
6	GEÏNTERVIEWDEN EN HUN STATEMENTS	14
6.1	Jaap Brantenaar (Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Rotterdam)	14
6.2	Michel Smit (sustainable danceclub)	15
6.3	Michel de Hey	16
6.4	Claudia Raven (DUCOS Productions)	17
6.5	Mario en Linda Martinez (Herr Zimmerman)	18
6.6	Ronald Molendijk en Kickel van Schaik (Verse Geesten):	19
6.7	Ted Langenbach	20
6.8	Kristian de Leeuw en Jetti Steffers (MAVV)	21
6.9	Mark Rouwenhorst en Jasper Scholte (JMR)	22
6.10	George Ortega (Euro PA)	23
6.11	Juriël Zeligman (Zeligman Management/Secret Cinema)	23
6.12	Aziz Yagoub (Révolt)	25
6.13	Willem Seton (Outland)	26
7	COLOFON	27

1 DE ROTTERDAMSE CLUB- EN NACHTCULTUUR MOET WEER IN DE LIFT

Sinds het sluiten van Now en Wow, club Watt, het besluit om de Dance Parade niet te continueren, en de recente sluiting van de Baja Beach Club is er een gevoel van malaise bij een deel van de Rotterdamse dancesector. Ook in delen van de gemeenteraad en bij het gemeentebestuur leeft het gevoel dat er extra actie gewenst is, maar tegelijkertijd is er nog geen eenduidig beeld over wat dat dan zou moeten zijn.

Er is de afgelopen maanden veel geklaagd maar tegelijkertijd zijn er bij de organisatoren ook veel ideeën om de sector er weer bovenop te helpen, ook al zijn deze niet alle even concreet en ook nog niet altijd even uitgewerkt in plannen. Ook hebben de verschillende ondernemers en initiatiefnemers in de dance sector nog niet het model tot samenwerking of eendrachtigheid gevonden. Met als resultaat dat de programmering niet goed op elkaar is afgestemd en er ook weinig gezamenlijke acties zijn. Sommigen nemen een afwachtende houding aan.

Rotterdam Festivals heeft de verantwoordelijkheid voor het festivalklimaat in de stad. De stichting zet zich in om de stedelijke belangen samen te brengen met de wensen van het publiek en initiatieven van organisatoren. Rotterdam Festivals heeft de afgelopen maanden een aantal gesprekken gevoerd en brainstormsessies gehouden met organisatoren. Dit leidde tot veel ideeën, maar nog niet tot concrete plannen die Rotterdam weer kunnen positioneren als een aantrekkelijke jongerenstad. Dat kan niet los gezien worden van de wat sombere sfeer en de aanwezige infrastructuur in de sector.

Rotterdam Festivals heeft DHV in de persoon van Jan Oosterman gevraagd met een aantal initiatiefnemers en organisatoren van dance individuele gesprekken te voeren. Doel is om nauwkeurig de problematiek in kaart te brengen maar vooral ook om te kijken naar mogelijkheden om Rotterdam als club- en nachtstad sterker op de kaart te krijgen. De volgende (elkaar deels overlappende) vragen dienden daarbij als leidraad:

Analyse van de situatie

- Wat is er de laatste jaren gebeurd met de dance in Rotterdam en wat had er eventueel anders gekund?
- Welke behoefte is er aan infrastructuur, zalen, clubs, et cetera.
- Welke eventuele drempels ervaart men waardoor men niet kan organiseren wat men zou willen
- Wat zijn steden waar op dit moment een goed beleid wordt gevoerd en waar zit het onderscheidende wat die steden succesvol maakt?

Toekomst/Commitment vanuit de sector

- Wat ben je van plan in de stad te organiseren?
- Wat zou je samen met andere organisatoren willen doen?
- Welke algemene voorwaarden (zo concreet mogelijk) zou de gemeente moeten scheppen om het mogelijk te maken dat u en andere organisatoren gaan investeren en organiseren in de stad.
- Wat is de behoefte aan gemeenschappelijke acties: marketing/publiciteit, evenementen, website
- Welke strategie zouden de gemeente en Rotterdam Festivals moeten volgen om de activiteiten van de Rotterdamse dance sector mogelijk te maken?

Jan Oosterman heeft in de eerste twee weken van januari 2011 gesproken met de volgende vertegenwoordigers van de Rotterdamse dans- en uitgaansscène. Het zijn beginnende en

gevestigde organisatoren, DJ's, eigenaren van clubs en een vertegenwoordiger van de horeca-sector.

Ted Langenbach	
Kristian de Leeuw en Jetti Steffers	Maatschappij Voor Volksgeluk (MMVG)
Linda en Mario Martinez	Herr Zimmerman
George Ortega	EURO-PA A.V. facilities BV
Claudia Raven	DUCOS Productions
Jasper Scholte en Mark Rouwenhorst	JMR Produkties
Willem Seton	Outland
Michel Smit	Sustainable Danceclub
Aziz Yagoub	Révolt
Juriël Zeligman	Zeligman Management/Secret Cinema
Ronald Molendijk en Kickel van Schaik,	Verse Geesten
Jaap Brantenaar	Horeca Nederland afd Rotterdam
Michel de Hey	

Daarnaast is gesproken met vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam, juist ook om de geluiden vanuit de sector direct te kunnen spiegelen aan de beleving hiervan binnen de gemeente.

Ronald de Boom	Gemeente Rotterdam, OBR, afdeling economie
Aukje Bolle	Gemeente Rotterdam, dKC

Het resultaat is een lijst van mogelijke acties die kunnen worden ondernomen om te komen tot een versterking van de club- en nachtcultuur in Rotterdam. De onderbouwing van deze acties is gebeurd op basis van de opvattingen en analyses van de geïnterviewden en van beschikbaar onderzoeksmateriaal. Qua onderzoeksmateriaal is het rapport '*Dance en Clubsector Rotterdam*' van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, dat in oktober 2010 het licht zag, verreweg de belangrijkste informatiebron. Waar het onderzoek van de RRKC zo goed mogelijk de situatie in Rotterdam in beeld probeert te brengen (aanwezige clubs, aanwezige stromingen, economische betekenis, ontwikkelingen in de afgelopen 10 jaar) probeert DHV met dit advies een aantal acties te benoemen. Acties die de gemeente, Rotterdam Festivals en de sector zelf kunnen ondernemen. De acties zijn, in de korte tijdspanne waarin dit advies tot stand kwam, nog niet (goed) uitgewerkt. Indien degenen die het betreft met de acties aan de slag willen, kunnen ze vervolgens verder invulling krijgen.

Het rapport sluit af met een aantal statements en hartenkreten van elk van de geïnterviewden¹.

¹ Deze statements vallen onder de verantwoordelijkheid van de geïnterviewden en zijn door de betreffende personen goedgekeurd voor publicatie.

2 SITUATIE NU: ENKELE OBSERVATIES

2.1 Rotterdamse dance- en uitgaanscultuur zit in een dal..

De laatste vijf jaar ging het inhoudelijk en getalsmatig bergafwaarts

Alle geïnterviewden zijn het erover eens dat de huidige situatie in Rotterdam voor wat betreft de kwaliteit en kwantiteit van het aanbod een stuk minder is dan een aantal jaren geleden. Het aanbod is volgens velen risicoloos, niet vernieuwend en volgens sommigen ronduit 'plat'. Tegelijkertijd wijst men erop dat er sprake is van een behoorlijk aantal kleinere vernieuwende initiatieven, maar deze zijn nog te klein om het algemene beeld van de sector positief te doen zijn.

De bevindingen van de geïnterviewden stroken met de bevindingen van de RRKC (blz.8), althans voor wat de kwantiteit. Over de vermeende afname van kwaliteit (platheid) doet de RRKC geen uitspraken. Wel wijst de RRKC erop dat "zowel het muzikale genre als het fenomeen van de party's (uit de jaren '90) is verbreed van een avontuurlijke en exclusieve stroming tot een grote mainstream. Er staan wekelijks grote party's op de agenda, naast het reguliere weekendaanbod van dance in de clubs. Het onderscheidende karakter van de party's lijkt te zijn verdampt door het succes" (blz 13). Tegelijkertijd durft de RRKC de stelling niet aan dat er momenteel sprake zou zijn van een hiaat in het aanbod. De dance- en clubsector is volgens de Raad omvangrijk en er wordt veelvormig geprogrammeerd. "Het genoemde aanbod bestrijkt vrijwel alle genres op verschillende schalen", aldus de onderzoekers van de RRKC.

Er is weinig recent onderzoek bekend naar de motieven en de waarderingen van het publiek dat dance party's en club nights bezoekt. Het rapport 'Dance in Nederland' uit 2002 stelt dat ongeveer de helft van de groep 15-35 jarigen interesse heeft in dance. Het is echter niet bekend wat het aandeel van de bezoekers vanuit en van buiten Rotterdam is. Ook weten we niet welke redenen men heeft om te komen of weg te blijven; het blijft kortom gissen. De geïnterviewden komen vanzelfsprekend wel allen veelvuldig in contact met het publiek en hebben hier ook wel een mening over, maar het blijkt niet mogelijk om uit de ervaringen van de organisatoren eenduidige conclusies te trekken over de precieze beweegredenen van het publiek.

De sector heeft naar eigen zeggen te weinig aan vernieuwing gedaan

Een belangrijke reden voor het feit dat het 'bergafwaarts' is gegaan is volgens velen dat er te weinig aandacht is geweest voor vernieuwing bij de sector zelf. Veel clubs hebben succesvolle formules gekopieerd zonder te investeren in innovatief programma of nieuw talent. Sommigen spraken van 'roofofbouw': het kopiëren van succesformules zonder te werken aan een eigen profiel of vernieuwende formules passend bij de eigen locatie.

Er dreigt volgens een aantal sectorvertegenwoordigers een vicieuze cirkel: er is weinig vernieuwing, het publiek dat wat spannends/nieuws zoekt blijft daardoor weg. De clubs die nog wat vernieuwends doen trekken minder publiek en gaan ook met minder risico's programmeren. En er blijft vervolgens nog meer publiek weg dat kwaliteit en vernieuwing zoekt.

Daar komt bij dat vooral de exploitanten van grote ruimten (als de Maassilo) het zich moeilijk kunnen permitteren om met halfvolle zalen te zitten, dit brengt nu eenmaal grote kosten met zich mee. Kosten die verder zijn toegenomen vanwege veiligheidseisen en duurdere dj's, waardoor men kiest voor mainstream.

Weinig programmeurs

Veel clubs verhuren aan willekeurige organisatoren en missen daardoor een eigen herkenbare programmering: voorbeelden zijn Maassilo, Factory 010, Off Corso en Outland. Er zijn betrekkelijk weinig clubs met een eigen herkenbaar programma: met Club Vie en Catwalk als goede voorbeelden.

Het gemis van een poppodium

Bijna alle geïnterviewden wijzen op het gevoelige gemis van een poppodium met de omvang en de programmering van Watt. Doordat Rotterdam geen poppodium meer heeft is er sprake van een 'gat' in het aanbod van popmuziek, maar ook is er sprake van een 'gat' in de avond van de potentiële bezoeker. Veel bezoekers komen voor een popconcert en gingen daarna nog naar een club. Doordat er geen bezoekers meer kwamen voor een popconcert is er ook minder aanbod voor de clubs.

Dat er een behoorlijke verarming is in het aanbod van live popmuziek is evident. Rotterdam zit niet meer in het 'clubcircuit' van de artiesten die de verschillende poppodia Nederland aandoen. Ahoy' zorgt natuurlijk nog wel voor diverse artiesten en er zijn ook vele bandjes die op kleinere podia als Rotown. Ook bieden andere clubs, zoals Off Corso, een deel van de programmering die anders in Club Watt zou hebben gestaan. Toch: verarming van het aanbod als gevolg van het faillissement van Watt is een feit.

Weinig bijzondere en tijdelijke locaties

Diverse vertegenwoordigers vanuit de sector melden een gebrek aan ruimtes waar het mogelijk en passend is om vernieuwende concepten te programmeren. Men wijst erop dat men voor dat soort concepten ook gebaat is bij nieuwe, 'spannende' locaties. Zowel evenementenorganisatoren als organisatoren van feesten in clubs geven aan dat er behoefte is aan meer nieuwe en bijzondere plekken. Plekken die nog niet 'af' zijn, zoals een (haven) loods, parkeergarage, oude fabriek, leegstaand kantoor, of oude bedrijfsruimte, met een 'ruwe' uitstraling. Vooral aan de 'tussenmaat' met een capaciteit van 500-1000 personen lijkt behoefte. Rotterdam heeft binnen dit segment nu alleen de Factory 010. Daar is onlangs Podium Heidegger aan toegevoegd.

Negatieve publiciteit leidt tot een slecht imago voor Rotterdam en wegblijven

Door de veelvuldige negatieve publiciteit over de situatie in Rotterdam en het vele klagen over de situatie in de stad blijft publiek van buiten Rotterdam weg en zijn organisatoren van buiten terughoudend omdat ze denken dat het hier toch niks is en er niks mag. De geïnterviewden geven hiervan enkele concrete voorbeelden. Ook al is er geen onderzoek bekend naar de beeldvorming van Rotterdam onder het uitgaanspubliek, het aantal artikelen waarin Rotterdam als uitgaansstad negatief is afgeschilderd is opvallend groot. Vaak op basis van de mening van een beperkte groep organisatoren. Daarmee is overigens niet gezegd dat zij er naast zitten. Maar voortdurend roepen dat Rotterdam 'Meppel aan de Maas' is brengt Manhattan niet dichterbij.

Het slechte imago van dance houdt mensen weg

Door de berichtgeving van de afgelopen jaren (Duisburg, Hoek van Holland, Dance Parade) wordt dance nogal eens geassocieerd met geweld, onveiligheid en hard core (low trash) publiek. Na een dance evenement komt altijd in het nieuws hoeveel mensen er zijn opgepakt vanwege drugsgebruik, wangedrag of wildplassen. De leuke, enthousiaste, feestelijke en creatieve kant van dance raakt in de berichtgeving op de achtergrond.

Veiligheidseisen zijn soms te streng en soms ook niet duidelijk

Binnen de dance is sprake van hoge veiligheidsnormen, maar deze zijn in het recente verleden soms nog eens extra opgeschroefd. Een voorbeeld is de verplichte identificatie van het publiek bij Musica Republica in 2010. Diverse organisatoren maken melding gemaakt van een zekere krampachtigheid in het vergunningenbeleid. Zo mocht Michel de Hey naar eigen zeggen op Koninginnedag alle soorten muziek draaien behalve dance. Sommige organisatoren klagen ook over veiligheidseisen die onverwacht anders kunnen zijn dan de keer ervoor, waardoor ze niet goed weten waar ze aan toe zijn.

2.2 ...maar ook vernieuwende succesvolle initiatieven met groeiend publiek

Toch is het redelijkerwijs niet vol te houden dat het alleen maar kommer en kwel is in Rotterdam. Ondanks de geschetste problematiek en de uitgaansdip waarin de stad zich bevindt gebeurt er nog van alles, in veel gevallen geheel zonder subsidie. Er ontstaan nog steeds nieuwe club nights, verrassende dans- en muziekfeesten en cross-sectorale initiatieven. Enkele voorbeelden uit het jaar 2010:

- **'Herr Zimmermann'** is enkele jaren geleden begonnen in de 'Vleesfabriek / design dock' in het Vierhavengebied. Inmiddels organiseren Mario en Linda Martinez maandelijks succesvolle avonden in de Factory 010 met een redelijk vast publiek van binnen en buiten Rotterdam van rond de 800 gasten. Kenmerken: eigengereid, vernieuwend, concept met speciale aankleding, muziek en acts.
- **'Maatschappij tot bevordering van het Volksgeluk'** organiseert op tijdelijke locaties (leegstaande kantoren, bedrijfspanden, station Bergweg) succesvolle feesten. Ook hier weer zien we een alternatieve en eigenwijze concepten, steeds weer op een andere locatie.
- **'F.A.R.T. Fashion& Art'** is een mix van beeldende kunst, mode en performances in hotelkamers met een 'Farty Party'. Inclusief een dansparty tot 5 uur 's ochtends.
- **Révolt** Aziz Yagoub organiseerde in de Maassilo, inclusief Factory 010 op Koninginnedag een goed bezochte party met een gedurfde en spraakmakende line up van dj's.
- De derde editie van **Musica Republica** werd in 2010, groter dan ooit, in Rotterdam gehouden, dit keer buiten in het Sidelingepark.
- Harry Hamelink (**Parfum de Boemboem en Motel Mozaique**) organiseerde een party in de bouwput van het Stadskantoor, met o.a. Kytteman onder de naam **Kytopia**.
- **Secret Cinema** Onder de naam *Secret Cinema* organiseert het bedrijf van Juriel Zeligman party's door heel Nederland, waaronder in Rotterdam bijvoorbeeld in en naast de Catwalk.

Initiatieven voor nieuwe ruimtes en locaties

Op dit moment zijn diverse initiatiefnemers in Rotterdam bezig met nieuwe ruimtes en locaties, zo is en wordt er gewerkt aan :

- Waterfront aan de Boompjes: verbouwing en heropening
- Club Lef XL de heropening en verbouwing van de voormalige club Watt
- Grote ski-hut is in 2010 verbouwd tot club Hot
- Podium 'Heidegger' in kelder van pand 'Galeries Modernes' aan het Grottekerkplein (capaciteit 600 personen)
- Club Codum (in het Schieblock Delftseplein/Hofplein)
- Club Blender in de Witte de Withstraat
- Nieuwe formule in het WMDC onder de naam Grounds (muziekpodium met café)
- 'Fenixloods' op Katendrecht die nu al gebruikt wordt bij de Nacht van de Kaap.
- Podium voor grootstedelijke cultuur van 'De Nieuwe Oogst' (bekend als Urban Culture Podium) in de Maassilo.
- Opening Revolution aan de Vijverhofstraat

Deze lijst heeft niet de pretentie compleet te zijn, het zijn initiatieven die tijdens de interviews ter sprake kwamen. In het rapport van de RRKC staat een meer uitgebreide opsomming van locaties en initiatieven zoals ze eind 2010 bestonden.

3 MOGELIJKE VERBETERINGEN

3.1 Sector, gemeente en Rotterdam Festivals kunnen werken aan verbetering

Het is niet mogelijk om vast te stellen hoe diep Rotterdam met zijn club- en nachtcultuur in een dal zit. Ook is het in het korte bestek van deze notitie onmogelijk een benchmark doen ter vergelijking met de situatie in andere steden. Op basis van de gesprekken kwam wel duidelijk naar voren dat er een aantal zaken beter kunnen, wil de stad de cultuur van uitgaan en clubbing en muziekcultuur verbeteren en ruimte bieden aan vernieuwing. Daarbij is zowel de sector als de gemeente aan zet en ook zijn er voor Rotterdam Festivals mogelijkheden om het klimaat te verbeteren en te stimuleren.

3.2 De sector: meer coördinatie en aandacht voor vernieuwing

Afstemmen binnen de sector

Op dit moment is er geen of nauwelijks afstemming tussen de zaalexploitanten van de verschillende locaties. Vanzelfsprekend is iedereen vrij om te programmeren wat hij of zij wil en concurrentie is in principe gezond. Maar als er helemaal niet wordt afgestemd kan het voorkomen dat er op sommige weekeinden op drie of vier plaatsen precies dezelfde soort muziek wordt gedraaid met dezelfde doelgroep terwijl andere doelgroepen niet aan hun trekken komen. Daar is ook het publiek niet mee gediend. Meerdere organisatoren stellen dat het een goede zaak zou zijn als er weer iets van een afstemming zou komen, zodat alle doelgroepen weer ieder weekeinde worden bediend. Het gaat dan vooral om de grotere feesten met een niet-wekelijks karakter.

Bij meerdere organisatoren bestaat op dit moment animo tot overleg omdat men ziet dat het in eenieders belang is. De betrokkenen zijn al eens bij elkaar geweest om te komen tot een afgestemde agenda, maar dit heeft toen geen vervolg gekregen. Het lijkt erop dat de tijd nu rijp is om dit wel te gaan doen. Dit zou misschien ook kunnen gekoppeld aan een bestaand overleg bestemd voor de sector, zoals dat van Rotterdam Marketing. Ook kunnen hier ideeën over gezamenlijke promotie van Rotterdam misschien verder handen en voeten krijgen. Als inspiratie kan wellicht ook de Club Cruise uit 2006 en 2007 worden aangehaald, waarin de gezamenlijke clubs zich gezamenlijk profileerden en Rotterdam zich tegelijkertijd profileerde als uitgaansstad.

Profilering van de clubs en het creëren van nieuw publiek

Diverse geïnterviewden geven aan dat de clubs niet meer herkenbaar zijn aan een eigen stijl, sfeer of visie. Dit wordt als een gemis ervaren. De naam van een club is geen 'merk' meer en het publiek is daardoor zijn vertrouwde oriëntatie kwijt. Tegelijkertijd zien we dat het publiek, dankzij internet, veel gemakkelijker zijn weg vindt, maar dit steeds meer doet op basis van herkenbare concepten en merken/namen van party's en DJ's. Hoe dan ook, er zou meer kunnen gebeuren aan de profilering van herkenbare 'eigen' merken van Rotterdam, al dan niet gekoppeld aan bepaalde vaste venues.

Er is weinig bekend van de voorkeuren van het publiek en hoe het publiek zijn afwegingen maakt. Wel is duidelijk dat er het nodige kan gebeuren aan publieksbinding en het opbouwen van nieuw publiek. Succesvolle nieuwe en vernieuwende feesten en concepten laten zien dat dit nog altijd gebeurt door klein te beginnen, en te groeien door een publiek aan je te binden dat vervolgens aan anderen vertelt hoe leuk het was. De sociale netwerksites versterken en vergemakkelijken dit principe.

3.3 De stimulerende gemeente: poppodium, tijdelijke ruimtes

Werken aan een nieuw poppodium

Een poppodium is een belangrijke schakel in het dance- en uitgaanscluster van een stad. Veel initiatieven in de dancesector kunnen zonder overheidssteun maar een poppodium kan dit niet. Een popcentrum is een kweekvijver voor talenten. Een poppodium is een verzamelplaats van creatieve mensen, waar dj's, muzikanten, technici en designers zich kunnen ontwikkelen. Een poppodium zorgt voor programma en posters in de stad. Ook kunnen er tv-programma's worden opgenomen. Dat zorgt voor meer bekendheid van het popcentrum en zo dus ook voor de stad. Diverse steden in Nederland (oa. Tilburg, Breda, Eindhoven, Den Haag, Haarlem) laten zien hoe een goed podium de stad en zijn muziek/ nachtcultuur op de kaart kan zetten.

Binnenstad heeft de voorkeur.

Waar zou een nieuw podium moeten komen? De binnenstad ligt het meest voor de hand, vanwege zijn OV-bereikbaarheid en zijn ruime aanleiding tot combinatie- of ketenbezoek: eten-drinken-concert-club. Een poppodium in het centrum zal de meeste economische en culturele spin off hebben.

Tijdelijke oplossingen

Zolang er geen nieuw poppodium is kan gezocht worden naar mogelijkheden voor programmering op andere bestaande locaties. Op dit moment vinden er, met steun van de gemeente, al optredens plaats op andere locaties. Afhankelijk van de benodigde zaalgrootte per optreden zijn er verschillende plekken denkbaar. Onderzocht zou moeten worden of dit al zou kunnen plaatsvinden onder een eigen herkenbare merknaam, website, en met eigen programmeurs en een (kleine) organisatie. Wel is het van belang dat er een strikte scheiding is tussen de (gesubsidieerde) popprogrammering en de commerciële programmering. Ook een tijdelijke locatie die op de nominatie staat voor sloop of transformatie is denkbaar.

Meer mogelijkheden voor muziek, dansen en horeca in tijdelijke leegstaande ruimtes

Er is duidelijk behoefte aan tijdelijk leegstaande ruimtes die kunnen worden benut voor vernieuwende combinaties van uitgaan, beeldende kunst, food, et cetera. Verschillende nieuwe uitgaansconcepten maken juist bij voorkeur gebruik van tijdelijke locaties, vanwege hun authentieke sfeer en ongepolijste karakter. Dit is iets om te koesteren en men vindt het ook heel erg passen bij een stad als Rotterdam. Organisaties als Herr Zimmerman en MAVV (Maatschappij voor Volksgeluk) kiezen bij voorkeur voor het regelmatig wisselen van locatie.

Als een van de grotere vastgoedeigenaren in de stad kan de gemeente Rotterdam hieraan een bijdrage leveren. Daar komt bij dat de gemeente veel bijzondere panden in bezit heeft die tijdelijk leegstaan. Het beheer van deze panden is een taak van de afdeling Vastgoed van het OBR. De ervaring is dat de gemeente gemakkelijker tijdelijke verhuur- of gebruikscontracten afsluit met beginnende ontwerpers, atelierhouders of kunstenaars. Maar juist voor de verlevendiging van een gebied in transformatie en voor de ontmoetingsfunctie is het zeer gewenst om ook tijdelijke horecafuncties in dergelijke panden toe te laten. Dit kan ook dag- of avondhoreca zijn. Ook zou er vaker gelegenheid voor muziek en dansfeestjes moeten worden geboden. De gemeente zou meer onderscheid kunnen maken tussen de goede creatieve party-ondernemers die een bijdrage leveren aan de vernieuwende club- nachtcultuur in Rotterdam en de rest. Door een goed contact op te bouwen met de organisatoren kan er een vertrouwensband ontstaan tussen de vastgoedbeheerders en degenen die op verantwoorde wijze deze panden gebruiken voor vernieuwende feesten. Daarbij moet er volstrekte duidelijkheid zijn over de termijn waarop de tijdelijke gebruiker gebruik mag maken van het pand, waardoor het OBR als vastgoedbeheerder zo weinig mogelijk geconfronteerd wordt met onvoorziene en ongewenste situaties.

De gemeente heeft vaker laten zien mee te kunnen werken aan dit soort oplossingen, bijvoorbeeld bij Club Imax. Ook nu kan de gemeente Rotterdam bewust en actief omspringen met haar vastgoed om dit sterker in te zetten voor de bevordering van de creatieve economie, óók voor de nachtcultuur. Daarnaast kan er bewust ruimte worden geschapen voor deze sector bij de opstelling van gebiedsvisies en bestemmingsplannen of in het beleid van een wijkontwikkelingsmaatschappij.

Transparantie, zorgvuldigheid, onafhankelijkheid en toezicht

Voorbeelden uit het verleden waarbij commercie en subsidie samenkwamen (Maassilo, Nighttown, club Watt) zorgen nog steeds voor veel emotie en onbegrip bij de sector. Deze emotie is begrijpelijk, er is veel overheidsgeld aan gespendeerd zonder dat het gewenste eindresultaat werd bereikt. Een aantal vertegenwoordigers van de sector is bovendien geld kwijtgeraakt bij het faillissement van club Watt. Geen wonder dat er wordt gepleit voor uiterste zorgvuldigheid en transparantie bij het opnieuw toekennen van subsidies en het opzetten van gesubsidieerde clubs en festivals. Anderen gaan verder en zijn van mening dat de gemeente helemaal niet meer zou moeten subsidiëren, alleen nog maar 'faciliteren' en alles overlaten aan de markt.

Uit het rapport van de RRKC (2010) blijkt dat het spreken van oneerlijke concurrentie van gesubsidieerde organisaties ten opzichte van niet gesubsidieerde organisaties 'een kwestie van interpretatie' is². Ook popcentra hebben te maken met een exploitatie waarin de horecaomzetten zeer belangrijk zijn voor de totale exploitatie van het centrum. De gesubsidieerde organisaties worden geacht de subsidie in te zetten voor meer gedurfd en vernieuwender en spraakmakender programma's die zonder subsidie niet mogelijk waren geweest. Maar ook de commerciële organisaties zullen af en toe gedurfd en vernieuwend programmeren om hun publiek te bedienen.

Daarmee is tevens gezegd hoe belangrijk het is om zoveel mogelijk transparantie, zorgvuldigheid, onafhankelijkheid en toezicht in de afweging en de procedures te betrachten. Tegelijkertijd moeten we waarschijnlijk accepteren dat een popcentrum altijd ook commerciële (dance-) activiteiten zal moeten ontplooiën om de begroting sluitend te houden. In het kader van dit onderzoek bestaat er overigens geen concrete aanleiding om twijfels te uiten bij de mate van transparantie, zorgvuldigheid, onafhankelijkheid en toezicht die de gemeente thans toepast. Het is echter zaak om dit expliciet en aantoonbaar te doen en zo schijn te vermijden die zou kunnen wijzen op het tegendeel.

3.4 De handhavende gemeente: faciliterende houding

Faciliteren!

De ervaringen van party-organisatoren met de gemeente (OBR en Bureau Vergunningen) zijn wisselend. Sommige organisatoren hebben nog nooit last of problemen met deze gemeentelijke diensten ondervonden, anderen hebben meer moeite hun weg te vinden en de noodzakelijke medewerking te krijgen. Hoe dan ook, diverse geïnterviewden spreken de wens uit dat de gemeente extra energie steekt in het faciliteren van de sector. Met 'faciliteren' wordt van alles bedoeld, zoals het beschikbaar stellen van ruimte (binnen en buiten), de sector meenemen in , helpen met vergunningen of een weekend van de

² "In de popsector geldt voor wat betreft de bedrijfsvoering dat bij een podium ongeveer driekwart van de begroting uit eigen inkomsten bestaat, een klein percentage uit sponsoring en ongeveer 20% uit subsidie. Kortom: een poppodium beweegt zich deels 'op de markt' en kan niet zonder dance. Dat zij daardoor ook concurrenten zijn van commerciële ondernemers – of het nu om popconcerten gaat of om dance – vloeit daaruit voort" (RRKC, 2010, blz. 26).

club/nachtcultuur waarin voor iedereen de mogelijkheid is om iets te organiseren. Daarom verdient het aanbeveling een 'loket' of – liever nog - een **coördinerend gemeentelijke medewerker** die aanspreekbaar is voor partyorganisatoren aan te wijzen. Hij of zij kan organisatoren met vragen of problemen met vergunningen, het vinden van ruimte, veiligheid de weg wijzen en adviseren hoe te handelen. Deze persoon is gericht op het vinden van oplossingen om creatieve en interessante initiatieven mogelijk te maken en daar oplossingen voor proberen te vinden.

Veiligheid: behoefte aan duidelijke regels

Adequate veiligheidseisen zijn noodzakelijk, maar er is nog steeds behoefte aan nog meer duidelijkheid over wat precies wel en wat niet mag. Er zijn voorbeelden van feestjes die zonder opgaaf van reden op het laatste moment tot risico-feest worden uitgeroepen (Michel de Hey).

Ook kan de haalbaarheid van een *soort no claim-systeem* misschien worden onderzocht. Is het denkbaar dat de organisatoren die aantoonbaar nooit problemen hebben met veiligheid credits kunnen opbouwen waardoor zij aan een minder strikt veiligheidsregime worden onderworpen?

Meer aandacht voor de 'zachte' vormen van veiligheidsmanagement

Veiligheidsmaatregelen zijn de laatste jaren steeds strikter, duurder en ook steeds manifester geworden. Uit een publieksonderzoek bij evenementen (COS, november 2010) blijkt dat 50% van de bezoekers aan de Rotterdamse festivals de veiligheidsmaatregelen overdreven vindt. Organisatoren van grote evenementen geven aan dat in een aantal gevallen meer subtiele vormen van veiligheidsmanagement effectief kunnen zijn. Meer politie, hekken en beveiliging om de veiligheid kunnen negatief werken op de uitstraling van het evenement. Hekken, security en controles geven de bezoeker het gevoel dat het waarschijnlijk wel een gevaarlijk evenement is. Meer politie en security is bovendien op zichzelf weer aanleiding voor een categorie reischoppers om juist te komen. De verkeerde bezoekers worden aangetrokken, terwijl de gewenste bezoekers zich laten afschrikken door deze vergaande veiligheidsmaatregelen.

Daarom moet er altijd goed gekeken worden naar mogelijkheden om de uitstraling van veiligheidsmaatregelen minder hard te maken zonder daarbij concessies te doen aan de veiligheid van de bezoekers. Evenementenorganisatoren kunnen veel zaken effectief met zachte hand beïnvloeden. Bijvoorbeeld door met behulp van de programmering te zorgen dat het publiek blijft bewegen en er geen privatisering van delen van het festivalterrein door bepaalde groepen optreedt. Dit soort maatregelen heeft minstens evenveel invloed als de 'harde' hand van controle en security. De plaatsing van podia, de routes van het publiek, het heeft allemaal invloed op de veiligheid en de veiligheidsbeleving en de emoties van de mensen. De organisatoren hebben hier als geen ander ervaring mee en zijn in staat dit soort beïnvloeding effectief toe te passen. Deze maatregelen moeten ook in het veiligheidsplan van een evenement worden opgenomen en door de politie meegewogen worden bij het inschatten van de veiligheid.

3.5 Rotterdam Festivals: focus op het klimaat en faciliteren van de sector

Focus op een klimaat waar iedereen zijn 'eigen ding kan doen'

De opmerking over het belang van faciliteren van initiatieven door de gemeente geldt ook voor Rotterdam Festivals. Diverse organisatoren geven aan dat zij op het gebied van evenementen in de eerste plaats ondersteuning verwachten in de faciliterende sfeer. Daarmee wordt bedoeld dat RF afstemt op de kalender, wegwijst in de stad, partijen waar nodig bij elkaar brengt, de evenementen opneemt in haar campagnes en waar nodig opkomt voor de belangen van de sector bij de gemeente Rotterdam.

Dit is een taak die Rotterdam Festivals nu al serieus neemt en dus ook zou moeten blijven nemen.

Omdat grote delen van de sector zich in principe zelf kunnen bedruipen en er vooral ook behoefte is aan samenwerking en afstemming adviseert DHV één of twee keer per jaar een **weekeinde van de club/nachtcultuur te faciliteren**. Dit weekeinde is bedoeld als een uitnodiging aan alle organisatoren om wat te gaan doen. Een uitnodiging die niemand uitsluit en waar elke organisator wat aan heeft, en waarbij er geen winnaars en verliezers zijn. Rotterdam Festivals zou kunnen zorgen voor het 'kader' waarbinnen dit mogelijk wordt gemaakt (publiciteit, coördinatie, afstemming, eventueel een podium), zonder dat daarbij afzonderlijke plannen worden beoordeeld, goedgekeurd of afgekeurd.

Mogelijk individuele subsidie voor vernieuwende initiatieven. Niet voor 'main stream' dance.

Daarnaast zou Rotterdam Festivals nog steeds individuele aanvragen van evenementen die een duwtje in de rug nodig hebben, die van bijzondere betekenis zijn voor de stad en zijn muziek- of nachtcultuur kunnen ondersteunen. 'Main stream dance' kan zichzelf bedruipen. Eventuele bijdragen aan plannen zouden gericht kunnen zijn op vernieuwing, het creëren van een klimaat, het steunen van beginnende ondernemers, het steunen van moeilijk te bekostigen randprogrammering et cetera. Rotterdam Festivals beoordeelt aanvragen voor evenementen en festivals. De dienst Kunst en Cultuur voor culturele programmering en infrastructuur. Soms zal niet duidelijk zijn bij wie een aanvraag thuishoort of misschien wel bij allebei. De ervaring leert dat dKC en sRF hier samen wel uitkomen.

In de buitenruimte: kies voor betaalde evenementen

Betaalde evenementen veroorzaken minder ordeproblemen dan niet-betalende evenementen. In de dance geldt: hoe duurder het evenement, hoe minder problemen met veiligheid. Gratis evenementen zorgen dus eerder voor ongeregelheden.

3.6 Imagoverbetering; gemeente, sector en Rotterdam Festivals

De term 'dance' zo min mogelijk gebruiken

De term 'dance' wordt de laatste tijd zowel door het publiek als de media geassocieerd met onveilige toestanden (gedrang), drugsgebruik en ruziezoekers. Sommigen zijn daarnaast van mening dat dance niet vooral geassocieerd wordt met de 'main stream' en qua publiek weinig nieuwe gezichten meer aantrekt: nog een reden om minder het woord dance te gebruiken. Het verdient aanbeveling op zoek te gaan naar andere termen die meer de nadruk leggen op de vernieuwende club/nachtcultuur. Te denken valt aan een term als elektronische muziek. Of iets als 'club/nachtcultuur'.

Meer nieuws over de positieve ontwikkelingen en initiatieven

Als je maar vaak genoeg roept en schrijft dat het in Rotterdam een saaie en suffe boel is, blijft het publiek weg en ook de initiatiefnemers gaan het ergens anders proberen. Iedereen weet nu wel dat de Dance Parade er niet meer is, dat Club Watt en de Baja Beach Club gesloten zijn. Dit pleit ervoor om minder te klagen en af te geven op de eigen stad en niet langer te spreken van 'Meppel aan de Maas'³. Meer aandacht voor de initiatieven die wél leuk, succesvol en vernieuwend zijn doen Rotterdam meer goed en functioneren hopelijk als uitnodiging naar initiatiefnemers en bezoekers.

Nieuwe start om de opwaartse richting te markeren

Roepen dat het beter gaat kan alleen als het ook echt beter gaat en er concrete verbeteringen gemeld kunnen worden. Dat betekent een nieuwe start met concrete resultaten: misschien een nieuw programma dat tot stand is gekomen door onderlinge afstemming van ondernemers, een nieuw festival en een gezamenlijke promotie. Rotterdam Festivals lijkt de aangewezen partij om de gezamenlijke nieuwe start

³ Volkskrant, maandag 17 januari 2010.

van de organisatoren en de gemeente te organiseren en te markeren met bijvoorbeeld een weekeinde van de nacht/clubcultuur.

Promotie van Rotterdam als jongerenstad in bredere zin.

Rotterdam is onvoldoende een trekpleister voor jongeren. Dan gaat het dus niet om nachtelijk uitgaan, maar ook om winkelen, horecabezoek, cultuur en typische jongerenevenementen. Zelfs een evenement als de Taizé-ontmoeting zorgde voor een andere sfeer in de stad. Rotterdam jongerenstad!. Dat heeft automatisch zijn weerslag op de nachtcultuur in de stad.

4 SAMENVATTEND: VOORGESTELDE ACTIES OP DE KORTE TERMIJN

Gemeente:

- Faciliteren: een vast gemeentelijk aanspreekpunt die coördineert met de intentie zaken mogelijk te maken
- Het vaker tijdelijk beschikbaar stellen van leegstaande tijdelijke locaties voor horeca.

Rotterdam Festivals

- Faciliteer een weekeinde van de club/nachtcultuur waarin alle organisatoren zijn uitgenodigd om iets te organiseren.
- Subsidieer alleen nog vernieuwende, spannende, grensoverschrijdende initiatieven op het gebied van dance/club- en nachtcultuur

Sector

- Organiseer een sectoroverleg/afstemming met aandacht voor
 1. Afstemming per weekeinde en doelgroep in de niet wekelijkse grotere programma's (waardoor er voor elk wat wils is)
 2. Gezamenlijke promotie
 3. Een of meerdere gezamenlijk weekenden (met als referentie de clubcruise uit 2005/2006)

5 GEBRUIKTE LITERATUUR

Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC), *Dance- en Clubsector in Rotterdam*. Rotterdam, oktober 2010.

Centrum voor Onderzoek en Statistiek (in opdracht van RRKC), *Quick Scan Clubcircuit Rotterdam*, Rotterdam, september 2010.

Centrum voor Onderzoek en Statistiek (in opdracht van Rotterdam Festivals), *Imago Rotterdamse Festivals*. Rotterdam, november 2010

KPMG Special Services B.V. in opdracht van ID&T B.V, *Dance in Nederland; De betekenis en impact van dance op de Nederlandse economie en maatschappij; een verkenning*. Oktober 2002;

Vreeke & Van Dalen, advies in Management en Cultuur (in opdracht van In opdracht van BelangenVereniging Dance (BVD), *De Waarde van Dance in Nederland; Onderzoek naar de economische, artistieke en maatschappelijke waarde van de Nederlandse dance-sector*. Bussum, 2009

6 GEÏNTERVIEWDEN EN HUN STATEMENTS

6.1 Jaap Brantenaar (Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Rotterdam)

Voorkom oneerlijke concurrentie van gesubsidieerde locaties

Het is heel belangrijk dat er weer een poppodium bijkomt in Rotterdam, daar wordt namelijk de hele stad beter van. Een aanbeveling hierbij is dat het poppodium niet langer open is dan bijvoorbeeld middernacht, zodat men eerst naar een concert gaat in het poppodium en vervolgens naar een club gaat om daar op stap te gaan. Er ontstaat een oneerlijke concurrentie wanneer er in een gesubsidieerd poppodium de hele nacht door DJ's staan te draaien of als het bier onder marktprijzen wordt verkocht.

Laat ondernemers en overheid samen investeren in imagoverbetering en marketing

Op het gebied van marketing is het belangrijk om samen te werken. De verschillende partijen brengen dan samen geld bij elkaar en de gemeente kan dat bedrag vervolgens bijvoorbeeld verdubbelen. Dan heb je een mooi potje bij elkaar waarmee je publiciteit kan opzetten en je weet ook dat de sector er zelf ook heil in ziet.

Zorg voor controle op gesubsidieerde exploitaties en check de plannen met kennis van zaken

Organisatoren en eigenaren moeten met een concreet en goed plan komen wanneer ze met steun van de gemeente iets willen organiseren/opstarten. Dit moet worden beoordeeld door onafhankelijke mensen die er ook echt verstand van hebben. Bij exploitaties van gebouwen moet er ook een extern iemand bovenop zitten om steeds de vinger aan de pols te houden

Begrip voor clubeigenaren

Wanneer er iets mis gaat op het gebied van de veiligheid dan worden de clubeigenaren er op aangekeken, zij krijgen te maken met gedwongen maatregelen vanuit de gemeente. De partyorganisatoren kunnen vervolgens gewoon naar een andere club gaan om hun feest te organiseren. Er is daardoor een wildgroei gekomen van partyorganisatoren, het is geen beschermd beroep, en het risico als het fout gaat ligt bij de zaaleigenaar die de vergunning aanvraagt.

Het is belangrijk dat Rotterdam 24/7 leeft, dat je altijd ergens terecht kan

De aanbieders en de gemeente moeten zich meer gaan verplaatsen in de bezoeker, zodat er voor wordt gezorgd dat de bezoeker langer blijft en meer doet in de stad. Door de winkels langer open te laten blijven (wat nu gebeurt) wordt het gat tussen werk en restaurantbezoek opgevuld en sluit alles beter op elkaar aan. Zoiets geldt later op de avond ook bij de uitgaansbezoeker. Daarom is het ook zo belangrijk dat podia ook wat bieden, zij vullen het begin van de avond en de mensen kunnen daarna door naar een club. Op die manier bied je de mensen een compleet programma aan. Daarnaast moet het niveau van de dienstverlening omhoog, dus bijvoorbeeld ook de dienstverlening van de taxisector, vriendelijke bejegening van klanten, et cetera.

6.2 Michel Smit (sustainable danceclub)

Ondersteun innovatieve concepten

Innovatie in het uitgaan is wat er moet gebeuren. Bovendien veel meer aandacht voor de programmering. Er is momenteel voldoende innovatieve kracht in de Rotterdamse dance- en clubsector, maar de gemeentelijke steun schiet nog tekort, vooral ook door het sluiten van Club Watt, ook zijn er te weinig tijdelijke ruimtes waar je goedkoop kan beginnen. Een concreet idee om de vernieuwende concepten onder ondernemers te stimuleren is het oprichten van een onafhankelijke adviescommissie, die de gemeente en ondernemers adviseert hoe samen te werken en nieuwe initiatieven aan te pakken.

Ondernemers moeten gezamenlijk innoveren

De Rotterdamse dance- en clubsector heeft er veel baat bij als ondernemers gezamenlijk vernieuwen en afstemmen. Zij moeten meer aandacht hebben voor de inhoudelijke kwaliteit en minder voor commercialiteit. Voor de (financiële) haalbaarheid van innovaties is gemeentelijke ondersteuning belangrijk. Een gezamenlijk overleg waarin men dingen afstemt en gezamenlijke acties opzet is hiervoor een mogelijke oplossing.

Nieuwe initiatieven moeten tussenstappen kunnen maken

Indien nieuwe concepten succesvol zijn, krijgen ze soms niet de kans om geleidelijk te groeien en een eigen publiek op te bouwen. Doordat deze te snel op een groot podium zijn beland, komen zij sneller in de problemen. Zo kunnen we ons zorgen maken over Musica Republica en het Urban Culture Podium (Nieuwe Oogst). Rotterdam heeft dus vooral behoefte aan één of twee middelgrote clubs (met een capaciteit van 500 a 1000 personen) en middelgrote evenementen.

Gemeente moet initiatieven langdurig ondersteunen

De gemeente vraagt input en nieuwe plannen aan de sector. Maar als die plannen worden ingediend wordt er naar mijn smaak te weinig mee gedaan. Dit werkt demotiverend. Advies is om duidelijke keuzes te maken en de initiatieven die hierbij horen structureel te ondersteunen zodat goede initiatieven de tijd krijgen om te rijpen.

6.3 Michel de Hey

Behoeftte aan inhoudelijke vernieuwing

De Rotterdamse dance- en clubsector is zijn topjaren al lang gepasseerd. Waar de sector voorheen gekenmerkt werd door vaste clubs met een eigen signatuur, vaste avonden met een eigen publiek, is dat nu niet meer het geval. De Rotterdamse dance- en clubsector is een eenheidsworst bestaande uit verhuurschuren. Ondernemers neigen naar de makkelijke en 'platte' concepten waarbij succes is gegarandeerd. Innovaties zijn commercieel te riskant, dit heeft alles te maken met de toegenomen kosten van veiligheidsmaatregelen en de grotere financiële risico's. Veel clubs hebben geen eigen programmeur en bieden de locatie aan aan elke organisator die een feestje wil opzetten. Enkele clubs zoals Club Vie en Catwalk vormen een uitzondering en komen met een eigen programma, passend bij het eigen profiel en eigen visie. Ook Studio 80 uit Amsterdam vind ik een goed voorbeeld van hoe het anders kan.

Rotterdam moet durven een bijzondere locatie in te zetten voor een spraakmakend evenement

Zeker wat festivals betreft verliest Rotterdam het van Amsterdam, Utrecht en Eindhoven. Het ontbreekt Rotterdam aan een spraakmakend (inter)nationaal festival. Dit zou je ook op een heel bijzondere locatie moeten doen, een locatie met een bijzonder verhaal.

De gemeente Rotterdam moet met beleid en visie omgaan met de club- en dance sector

De gemeente Rotterdam zou visie en beleid moeten maken voor de Rotterdamse dance- en clubsector. Bijvoorbeeld: wat wil de stad uitstralen: stad van Urban of stad van Dance of allebei? En wat doe je daar dan vervolgens voor?

Onderzoek een poppodium dat op meerdere locaties programmeert

Nu we Watt niet meer hebben en het nog wel een tijdje zal duren voordat er een nieuw poppodium is, is het een misschien een goed idee om een organisatie op te richten die op meerdere plaatsen, maar wel onder één naam, programmeert in clubs met verschillende grootte, afhankelijk van de act die er staat.

6.4 Claudia Raven (DUCOS Productions)

Veiligheidseisen kosten de organisatoren veel geld en zijn niet altijd rationeel.

Voor de problemen in de Rotterdamse dance- en clubsector wijst men te gemakkelijk naar de economische recessie als oorzaak. De oorzaak schuilt volgens mij vooral in de praktische organisatie van evenementen, bijvoorbeeld met betrekking tot de veiligheid. De gemeente Rotterdam zit in een kramp op het gebied van veiligheid. Soms worden er dingen gevraagd die niet in verhouding zijn met de risico's. De organisatoren draaien op voor de toegenomen kosten van veiligheidsmaatregelen.

De bevestiging moet groter zijn dan de auto voor de deur

Er moet weer meer idealisme en gedrevenheid komen en minder commercialiteit. Er is geen extra behoefte meer aan nieuwe zeer grote dance- en clubaangelegenheden à la de Maassilo. De sector is nu te plat en het is nu te commercieel. Wel is er behoefte aan dance- en clubevents in bepaalde scènes. Er dienen locaties te komen waar jonge talenten zich kunnen profileren (zoals een popodium). Ik denk dat de tijden van vroeger wel terug kunnen komen.

De gemeente Rotterdam moet stimuleren en faciliteren, zoals in Den Haag"

Claudia spreekt veel lof over het actieve beleid dat de gemeente Den Haag voert ten opzichte van de dance- en clubsector. Rotterdam moet zijn helden uit de dance- en clubsector ook net zo koesteren als Den Haag. De gemeente Den Haag helpt deze artiesten bij de organisatie van events en de facilitatie van locaties. De gemeente Rotterdam doet dat niet voor haar eigen artiesten. Voor (jonge) artiesten is het stadhuis een onneembare vesting. De afstand tot bestuurders en beleidsmakers is te groot.

6.5 Mario en Linda Martinez (Herr Zimmerman)

Stoppen met klagen

De dance- en clubsector in Rotterdam is niet vernieuwend genoeg. Dezelfde personen als 15 a 20 jaar geleden zijn nog steeds de prominenten. Echter, zij hebben minder fantasie en drive dan de jonge generatie en klagen veelvuldig over het klimaat in Rotterdam. De Rotterdamse dance- en clubsector komt te vaak negatief in de media. Nieuwe enthousiastelingen worden bepaald niet aangemoedigd om iets in Rotterdam te gaan doen door al die negatieve beeldvorming. Maar ook jongeren zelf moeten avontuurlijker en ondernemender worden in hun uitgaan! Rotterdam houdt niet op bij de Kruiskade... Terwijl men in Berlijn bijvoorbeeld drie maal met de METRO overstapt, alvorens bij een underground clubnacht aan te komen, durven menig jongeren in Rotterdam niet eens de Erasmusbrug over...!

Rotterdam moet toeristische trekpleister voor jongeren worden

Een probleem voor de dance- en clubsector in Rotterdam is, dat de stad geen toeristische trekpleister voor jongeren is. Er zijn weinig jonge toeristen in de stad. Hoe het ook kan en hoe het straatbeeld ineens veranderde zagen we in de kerstvakantie tijdens de Taizé-bijeenkomst in Ahoy' die duizenden jongeren de stad in trok. Als er meer jongeren als toerist naar de stad komen, zal dit ook een positieve invloed op de dance- en clubsector in Rotterdam hebben. De gemeente Rotterdam en Rotterdamse ondernemers moeten meer evenementen voor jongeren organiseren, juist ook buiten de sector uitgaan en dance. Eenmaal in de stad, gaan ze vanzelf ook uit!

Behoeft aan authentieke (tijdelijke) locaties en clubs met een eigen identiteit

Er zijn nog niet genoeg aansprekende en authentieke locaties beschikbaar voor dance- en clubaangelegenheden. Er zijn wel voldoende plekken (bijvoorbeeld oude pakhuizen en loodsen) maar ze zijn vaak, om allerlei redenen niet (tijdelijk) beschikbaar. De laatste jaren ontstaan er langzaam maar zeker weer geheel nieuwe en eigen scenes. Voorbeelden van clubnachten met meer een eigen karakter en een opbouwend eigen publiek zie je in o.a. de Catwalk, Club Vie en natuurlijk Herr Zimmerman! Het opbouwen en (door)groeien van nieuwe scenes is erg belangrijk voor de revitalisatie van Rotterdam als uitgaansstad!

6.6 Ronald Molendijk en Kickel van Schaik (Verse Geesten):

De regelgeving en veiligheidseisen moeten duidelijker worden

Doordat er op dit moment te veel angst heerst bij de wetgever worden er te veel en onduidelijke eisen gesteld ten aanzien van veiligheid en het vergunningenbeleid. Daarnaast moet het ook zo kunnen zijn dat wanneer er een aantal jaren geen incidenten zijn geweest dat de risicofactor omlaag gaat en daarmee ook de omvang van de veiligheidsmaatregelen. Een soort no-claim-korting eigenlijk

De spin-off van een popcentrum moet niet onderschat worden

Het is heel belangrijk dat er weer een popcentrum komt waar alle stijlen muziek bij elkaar komen en waar creatieve mensen zich kunnen ontwikkelen. Het is erg belangrijk dat de natuurlijke groei wordt gestimuleerd. Een popcentrum is namelijk een kweekvijver voor talenten. Verder kan een popcentrum er voor zorgen dat anderen geprikkeld worden om zelf ook iets te gaan doen.

Noem het geen Dance meer, maar gewoon Muziek

Het woord 'Dance' is besmet geraakt, ondermeer doordat de media Dance ook verkeerd neerzet. Zo komen bij Dance evenementen altijd de negatieve dingen in het nieuws (drugsbezit). Terwijl bij bijvoorbeeld Lowlands alleen het positieve leuke kamperen van de jeugd wordt getoond, terwijl daar ook zeker drugs worden gebruikt.

6.7 Ted Langenbach

Er moet meer aandacht komen voor vernieuwend programma

Artisticiteit moet weer een belangrijke norm worden in het nachtleven van Rotterdam. Momenteel is het veel te veel platte commercie. Tevens zijn er gesubsidieerde monopolies. De gemeente kan wel wat bijdragen door een gedeelte van nieuwe locaties te faciliteren en een creatief team aan te stellen. Voor bepaalde nieuwe programmering kan dan een projectmatige ondersteuning gevraagd worden.

Lifestyle-cultuur moet weer gevoed worden door creatieve mensen/communities.

De afgelopen vijf jaar is er langzaam maar zeker een vervlakking van het aanbod ingetreden, met als resultaat dat we nu met extreme middelmatigheid worden opgescheept. De gemeente heeft helaas juist marktconforme stromingen gesubsidieerd zoals urban en daardoor is nu oneerlijke concurrentie en afgunst ontstaan. De succesvolle concepten gingen groeien, werden commerciëler en werden op een verkeerde manier gekopieerd. Er ontstond 'verhuurschuurcultuur', monopolistische zaalexploitanten gingen voor het snelle geld. Er was te weinig ruimte voor nieuwe aanwas en nieuw talent. De gemeente investeerde teveel in verkeerde grote, te dure initiatieven, zoals Het Jongerenjaar en het urban culture podium. Er ontstond frustratie omdat de juiste mensen die wél de visie hebben er niet bij werden betrokken. Teveel werden danceparties door het bestuur geassocieerd met geweld terwijl de kwalitatieve danceparties juist voor een saamhorigheidsgevoel zorgen.

Er moet meer aandacht komen voor multidisciplinaire activiteiten binnen de lifestyle-cultuur.

Er is veel geïnvesteerd door de gemeente in monoculturen waardoor iedere subcultuur en iedere stijl zijn eigen feest heeft. Er zou meer aandacht moeten komen voor events en feesten met een vernieuwend, grootstedelijk karakter. Juist een intercultureel vernieuwende norm (172 culturen, geardheden) kan ervoor zorgen dat al deze subculturen worden samengebracht. Dus vermijd 'De wet van de remmende voorsprong'.

Lifestyle-cultuur en Dance zit in het DNA van Rotterdam en daarvoor moeten meer locaties komen.

Er is in Rotterdam een gebrek aan fysieke ruimte waar vernieuwende feesten kunnen plaatsvinden, daarom moeten er nieuwe plekken komen alwaar de interstedelijke lifestyle-cultuur zich kan manifesteren. Een ruimte met verschillende soorten zalen waarbij verschillende partijen tegelijkertijd hun eigen ding kunnen doen (design, mode, pop, dance, kunst). Zo kunnen verschillende stijlen en subculturen elkaar ontmoeten. Het imago en identiteit van Rotterdam kan zo worden hersteld.

De veiligheidseisen rijzen de pan uit en kunnen wel iets minder.

De kosten voor veiligheid rijzen de pan uit (tot 30% van de omzet) en zijn er debet aan dat ondernemers de begroting niet meer rond krijgen voor enig gedurfd programma. Het kan hier en daar wel een tandje lager, vooral bij feesten en clubs waar eigenlijk nooit wat aan de hand is. Of de gemeente zou de hand moeten reiken en zelf een deel van de veiligheidskosten meebetalen. (Het is een maatschappelijk probleem en dat mag daarom niet altijd in de schoenen worden geschoven van creatieve ondernemers).

Rotterdam mag niet afglijden naar een onsympathieke machostad waar vrouwen en homo's 's avonds niet meer over straat kunnen.

Rotterdam moet juist in het culturele uitgaansleven weer een artistieke norm krijgen. De laatste jaren zijn de mensen die goed zijn in het schrijven van subsidies daarin niet geslaagd en is er veel hokjescultuur ontstaan met de daaraan gelieerde monopolieposities van locaties. Kortom, de entrepreneurs die wel artistieke visies hadden, stonden zonder locatie en geld toe te kijken hoe anderen het verkeerd deden.

6.8 Kristian de Leeuw en Jetti Steffers (MAVV)

Er is meer kennis nodig bij de gemeente over wat kleine partijen te bieden hebben

Er moet een dienst (of iemand) komen bij de gemeente die een schakel vormt tussen de kleine partijen en de gemeente OBR. Er wordt nu vaak niet geluisterd naar wat de kleine partijen te bieden hebben. Wij zouden graag vertrouwen willen krijgen van de gemeente en daardoor de mogelijkheid krijgen om iets te creëren op een bepaalde plek.

Er is behoefte aan tijdelijke ruimtes, óók voor horeca-initiatieven

Er is behoefte aan tijdelijke locaties, bijvoorbeeld leegstaande gebouwen, waar activiteiten georganiseerd kunnen worden. De gemeente moet deze leegstaande panden gemakkelijker ter beschikking stellen voor kleine organisaties. We merken dat ze dit gemakkelijker doen voor kunstenaars en beginnende creatieve ondernemers, maar vernieuwende horeca-initiatieven horen daar ook bij. Dat hoeven geen feesten te zijn, maar ook een cafeetje of een daghoreca bijvoorbeeld in combinatie met beeldende kunst. Er verdwijnt best veel horeca, waarom komen hier geen nieuwe plaatsen voor terug, er komen toch ook horecavergunningen vrij. Als er geen vergunningen komen er meer illegale feesten en dan ben je nog verder van huis.

Versoepeling van het vergunningenbeleid gewenst

Het huidige vergunningenbeleid voor zowel vaste horeca als voor evenementen zou flexibeler moeten. Dat bevordert de dynamiek van het uitgaansleven. Er moet gezocht worden naar manieren waarbij de veiligheid voldoende gegarandeerd is, maar waarbij er ook vertrouwen is. De gemeente opereert nu te krampachtig.

6.9 Mark Rouwenhorst en Jasper Scholte (JMR)

Een nieuw poppodium heeft de eerste prioriteit.

Door middel van een poppodium kan Rotterdam weer onderdeel worden van het clubtourcircuit in Nederland. Dit popcentrum hoort n het centrum van Rotterdam op een nieuwe locatie komen te liggen. Elk respecterende stad heeft een poppodium. In Rotterdam zit er niets tussen Rotown en Ahoy op het gebied van poppodium.

Meewerken met het vinden van tijdelijke leegstaande panden

Daarnaast zou het goed zijn dat het mogelijk is dat leegstaande panden tijdelijk ter beschikking worden gesteld. Of dat de gemeente het in ieder geval mogelijk maakt om in deze panden iets te organiseren. Dit creëert een broedplaats voor talenten. Er is ook veel animo voor deze tijdelijke plekken. Maar we begrijpen dat er ook de nodige risico's zitten aan het ter beschikking stellen van deze ruimtes.

Dance is meer dan hooligans

De focus is te veel op veiligheid komen te liggen, de overheid moet uit die kramp komen. Het kan namelijk toch nooit 100% veilig worden, er kan altijd wel iets gebeuren. Er moet ook niet steeds de focus op de hooligans gelegd worden.

De initiatieven van jonge ondernemers zijn vaak heel goed, maar ze worden tegengehouden door allerlei eisen voor vergunningen. De gemeente moet hier soms wat soepeler mee omgaan, vooral bij ondernemers die hebben laten zien dat er geen problemen bij hun feesten zijn.

6.10 George Ortega (Euro PA)

Er is behoefte aan een nieuw poppodium maar dat kan ook buiten de binnenstad.

Er is absoluut behoefte aan een nieuwe poppodium in Rotterdam. Ik kan me goed voorstellen dat we zo snel mogelijk een alternatief zoeken, dit kan ook buiten het centrum. Het leidt wel tot minder combinatiebezoek, maar ik geloof dat de mensen echt wel zullen komen.

Je gaat bewust naar een concert en niet zo snel omdat je er toevallig langs loopt. Daarom is een locatie middenin het centrum niet nodig. Wat wel belangrijk is dat de locatie dichtbij openbaar vervoershaltes ligt en dat er goede parkeermogelijkheden zijn.

Voor een kweekvijver heb je geen groot pand nodig, zoiets moet rustig kunnen groeien.

In het Urban Culture Podium is veel te veel geld gestopt in een grote ruimte door de gemeente. Terwijl een kweekvijver juist vanuit zichzelf moet groeien en misschien juist wel meer kleinere ruimtes nodig heeft.

6.11 Juriël Zeligman (Zeligman Management/Secret Cinema)

Dance kan zonder subsidie en is gebaat bij eerlijke concurrentie

Er wordt veel geklaagd, maar het is onzin dat je plat moet zijn om financieel goed te kunnen draaien. Het is wel lastiger om creatief te zijn, maar niet onmogelijk. Marketing is hierbij erg belangrijk. Een moeilijker product heeft nu eenmaal een betere marketing nodig. Wanneer je te weinig geld hebt is dat ook niet het probleem van de gemeente, maar het is je eigen probleem, dan moet je een creatieve oplossing bedenken, bijvoorbeeld me een ander verdienmodel.

De gemeente kan best wat rust en vertrouwen tonen, kalm blijven en niet roepen dat het allemaal zo slecht gaat, het herstel van deze industrie heeft tijd nodig en moet niet constant in een verkeerd daglicht gezet worden.

De gemeente moet zich meer toespitsen op de jonge generatie en hun behoeften. De stroming van elektronische muziek is nu eenmaal de grootste beweging binnen de huidige jongerencultuur en dat moet geaccepteerd worden.

Er moet een duidelijk aanspreekpunt bij de gemeente komen

Belangrijk is dat dit persoonlijke aanspreekpunt er ook voor langere tijd zit en die daardoor een relatie met verschillende partijen kan opbouwen. Het is een gemis dat zo iemand er nu nog niet is.

Dance heeft een verkeerd imago en er moet een ander woord voor komen

Het imago dat nu aan dance kleeft is niet goed. Deze muziek- en cultuurvorm kan ook heel verheven en vernieuwend zijn. En het publiek hoeft absoluut niet gewelddadig te zijn. Het moet wellicht een andere naam/term krijgen, bijvoorbeeld elektronische muziek, avant-gardische muziek of iets in de trant dat de mensen bij de gemeenten deze cultuurstroming anders aanschouwen. Het woord dance roept veel negatieve associaties op en is een te brede term voor een cultuur waarin talloze subculturen zijn ontstaan die weinig met elkaar te maken hebben qua doelgroep en dus lifestyle. Elektronische muziek zou veel

meer geassocieerd moeten worden met kunst, cultuur, expressie en nog een aantal van dat soort artistieke begrippen. Het beeld bij de gemeente dat "alle" dance liefhebbers relschoppers zijn is gewoon een fantasie dat ontstaan is door angst.

Een betere en reële inschatting van de benodigde security

De regels voor security zouden moeten worden veranderd en meer gebaseerd op realisme. De angst regeert bij de gemeente: Er heeft een keer iets plaatsgevonden dat met dance muziek te maken had en dus denkt men dat alles wat daarmee te maken heeft een groot risico met zich meebrengt. Dit is een verkeerde redenering. De gemeente kan een betere inschatting maken voor de risico's t.a.v. veiligheid. Door regels met betrekking tot de veiligheid te versoepelen kunnen er kosten bespaard worden op dit gebied en daardoor zal er ook minder subsidie nodig zijn.

Er is behoefte aan ruimte met een capaciteit van 500-1000 personen

Een popcentrum moet in eerste instantie voor 600-700 personen zijn, een te grote zaal in de huidige markt tendens zal niet gaan werken. Het beste zou zijn als het op een leuke plek in het centrum van Rotterdam zou zitten, omdat dit goed bereikbaar is. Ook de Kop van Zuid zou een mooie plek zijn. Hoe dan ook is er op dit moment te weinig aanbod.

Bevordering van de nachtcultuur

Een ander idee is dat er naast een club een restaurant wordt gevestigd waar je 24/7 terecht kan voor een kwalitatief goede maaltijd. Ik geloof in onderscheidende concepten met kwaliteit. Dat zou dit kunnen zijn: een goed nachtrestaurant naast één of meerdere clubs. Daarbij zou gemeente Rotterdam zich meer moten concentreren op het verbeteren van de faciliteiten voor het bevorderen van de nachtcultuur. Bijvoorbeeld voor het promoten van evenementen (voor alle muziekstromingen). Er moet nagedacht worden om diensten te verlenen waar iedereen in theorie evenveel profijt van heeft, in plaats van 1 partij te financieren wat feitelijk oneerlijke concurrentie creëren is.

6.12 Aziz Yagoub (Révolt)

Zolang de bieromzetten bepalend zijn wordt het nooit wat in deze stad

Dance moet altijd een combinatie zijn van cultuur en commercie. De ene keer ligt het accent op de commercie, de andere keer meer op cultuur. Maar je mag de cultuur en de vernieuwing van het programma nooit vergeten, want dan hol je op termijn de hele sector uit en daarmee de aantrekkelijkheid van de stad.

De gemeente moet niet met potjes zwaaien, maar de sector faciliteren en de dialoog stimuleren

Roepen: "Wij hebben een potje, wie heeft er een plan", heeft voor deze sector tot nu toe niet goed uitgepakt. Het heeft ertoe geleid dat er niet wordt samengewerkt en ieder voor zichzelf lijkt te gaan. De gemeente kan het veel beter zoeken in het stimuleren van de samenwerking en het zorgen voor faciliteiten, zoals een loket of aanspreekbaar persoon voor vergunningen, meedenken bij problemen, het vinden van ruimten, et cetera. Diensten van de gemeente die budgetten beschikbaar stellen moeten niet op die inhoudelijke stoel gaan zitten. Het creëert alleen verdeeldheid in de sector.

Afstemmen binnen de sector

Vertegenwoordigers van de sector moeten meer met elkaar praten en beter afstemmen, zodat er ieder weekeind een meer uitgebalanceerd aanbod is, met voor elk wat wils. Dit is in ieders belang dus ik denk dat dat toch zou moeten kunnen als iemand weer het initiatief neemt.

Een aantrekkelijke stad kun je niet kopen

Als je de nachtcultuur in de stad er weer bovenop wilt helpen is dat niet in de eerste plaats een kwestie van geld voor een nieuw festival of een Urban Culture Podium. Het is vooral ook het koesteren van de helden en wat er gerealiseerd is. Ook het ondersteunen van ondernemerschap (proberen dingen mogelijk te maken in plaats van te roepen dat het niet kan) is belangrijk. De markt moet het wel zelf doen. Het is niet nodig om de commerciële dance sector te subsidiëren maar het is wel nodig om het imago van Rotterdam als uitgaansstad continu te toetsen.

Dance zouden we als term moeten verbannen

Het woord 'dance' in Rotterdam is besmet geraakt. Dance wordt tegenwoordig geassocieerd met drugsgebruik, vrijkaarten, tuig en rotzooi trappen. Als er een dance evenement is geweest vermelden de media hoeveel mensen er zijn opgepakt. Als er een muziekfestival is geweest gaat het alleen over de muziek en de gezellige sfeer terwijl daar natuurlijk ook drugs worden gebruikt en er vast ook wel een keer iets gebeuren. Laten we daarom niet meer spreken van dance maar laten we de term (elektronische) muziek of een term als nachtcultuur gebruiken.

6.13 Willem Seton (Outland)

Scheid subsidie van de commercie

Constructies waarbij een commerciële ondernemer wordt gesubsidieerd voor de dance-programmering is niet goed. Het zal altijd leiden tot concurrentievervalsing ten opzichte van niet-gesubsidieerde ondernemers. Ik ben niet tegen alle subsidie, maar dan moet heel duidelijk zijn dat het alleen voor muziek of voor cultuur wordt gebruikt. Stel dat er weer een poppodium komt, laat ze dan geen commerciële dancefeesten organiseren. Voorkom alles wat achterdocht creëert. Laat er alleen bands optreden en laat ze dan ook eerder sluiten, zodat de mensen daarna naar de clubs gaan. Of houd het gebouw in handen van de overheid die kan het dan transparant verhuren aan organisatoren. Zoals dat vroeger gebeurde met de Energiehal, een hal die in handen was van een gemeentelijke verhuurder die zorgde voor een kostendekkend beheer maar niet commercieel.

Strikt onafhankelijke en deskundige persoon of commissie moet subsidie beoordelen

Iedere schijn van vriendjespolitiek of ondeskundigheid moet worden vermeden. Het gaat per slot van rekening om overheidsgeld en er is al het nodige misgegaan op dat terrein. Daarom pleit ik voor een onafhankelijke beoordeling van iemand die er ook nog eens veel verstand van heeft. Ook moet er bij gesubsidieerde gebouwen heel goed en regelmatig worden gecontroleerd waar het geld naar toe gaat.

Zorg dat de ondernemers kunnen aansluiten op bestaande feesten of evenementen

Als er een dans- of muziekfeest in de stad is, zoals het Oud- en Nieuwfeest, zorg dan dat de bezoekers na dit evenement verleid worden om naar de clubs te gaan. De clubs moeten dan natuurlijk een aantrekkelijk aanbod hebben, maar het moet voor de bezoekers ook gemakkelijk zijn om aansluitend daarheen te gaan. Ik vind North Sea Jazz een aansprekend voorbeeld. Vóór en tijdens het festival doet de hele stad mee, overal worden dingen georganiseerd en dit wordt ook duidelijk in een programma gecommuniceerd (North Sea Round Town).

Samenwerking moet de dancecultuur naar een hoger plan brengen

De kwaliteit van de programmering in Rotterdam moet omhoog. Het water staat aan de lippen voor de geloofwaardigheid van Rotterdam als uitgaansstad. De sfeer is nu zo negatief, dat stoot vernieuwing af. Er zou een groepje vertegenwoordigers namens de scene moeten komen, zij zouden samen kunnen afstemmen over programmering, zodat er in een weekeinde voor ieder wat wils is. Er moet vanaf nu minstens vijf keer per jaar een vernieuwend feest komen. Laat de gemeente mee doen met een beleidsplan voor de komende vijf jaar en bijvoorbeeld de vernieuwende debutanten steunen met een bijdrage in de kosten. De gemeente kan bijvoorbeeld ook een bijdrage leveren in de promotie op internet, en met flyers en posters.

7 COLOFON

Opdrachtgever : in opdracht van Stichting Rotterdam Festivals
Project : Activering Rotterdamse
club- en nachtcultuur
Omvang rapport : 27 pagina's
Auteur : Jan Oosterman; Jan.Oosterman@dhv.com (06-52018641)
Bijdrage : Marjolein Huijs en Tom Straeter (verslaglegging interviews)
Datum : 8 februari 2011

DHV
Gebiedsontwikkeling
Postbus 1132
3800 BC Amersfoort
033-468 3130
www.dhv.com

